JOURNAL DU DEPARTEMENT DE LA FRISE.

DAGBLAD VAN HET DEPARTEMENT VRIESLAND.

JEUDI, le 8 Juillet 1813. (No. 189.) *DONDERDAG, den 8 Julij* 1813.

INTERIEUR.

Le baron de l'Empire, chevalier de la légion-d'Honneur, préfet du département de la Frise;

Vu la lettre de M. l'intendant de l'intérieur en Hollande, du 17 octobre 1812, no. 4063, qui annonce au préfet que son excellence le ministre de l'intérieur, en approuvant un arrêté pris par le préfet du département du Zuiderzee, pour proposer quelques primes d'encouragement pour l'agriculture dans son département, a exprimé le désir que les préfets des autres départemens hollandais proposassent des dispositions semblables;

Vu le rapport de la commission d'agriculture de ce département, sur les moyens à employer pour encourager le défrichement des terres incultes, la propagation et l'amélioration des races des bêtes-à-corne et à laine;

Arrête:

Art. 1er. Il sera distribué au commencement de l'année 1814, sept primes d'encouragement pour l'agriculture du département de la Frise; savoir:

1°. Une prime de cent cinquante francs à celui qui sans préjudice pour les champs ensemencés précédemment, aura défriché une étendue d'au moins trois hectares de landes incultes, les aura converties en terres labourées, propres à toutes sortes de productions et prouvera que le produit excède les frais du défrichement.

2°. Une prime de cent cinquante francs à celui qui aura converti en bonnes prairies au moins quatre hectares de terres marécageuses en saignant les eaux, en haussant le terrein ou de toute autre manière, et prouvera que le produit de ces prairies excède les dépenses faites pour les créer.

3°. Une prime de cent francs à celui qui aura duement préparé et planté de bois au moins quatre hectares de landes incultes.

4°. Une prime de cent francs à celui qui justifiera d'avoir nourri pendant trois années consécutives, aussi bien en hiver qu'en été, le plus grand nombre de bêtes-à-corne, en sus du nombre nourri précédemment sur une terre de la même étendue.

5°. Une prime de cent francs à celui à qui son troupeau, composé de 250 moutons au moins, aura donné, proportion gardée quant au nombre de têtes, aussi bien la plus grande quantité et la meilleure qualité de laine, que le plus grand nombre d'agneaux.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

De Rijks-baron, ridder van het legioen van Eer, prefekt van het departement Vriesland;

Gezien den brief van den heer intendant van binnenlandsche zaken in Holland, van den 17 october 1812, no. 4063, welke den prefekt kennis geeft, dat zijne excellentie de minister van binnenlandsche zaken een besluit, genomen door den prefekt van het departement der Zuiderzee, tot het uitloven van eenige prijzen van aanmoediging voor den landbouw in zijn departement, goedkeurende, de begeerte heeft uitgedrukt, dat de prefekten der andere hollandsche departementen dergelijke dispositien voorstelden;

Gezien het rapport van de commissie voor den landbouw van dit departement, wegens de middelen, in het werk te stellen, om het ontginnen der onbebouwde landen, de voortteeling en verbetering van de rassen der hoorn- en wolbeesten aan te moedigen;

Besluit:

Art. 1. Er zullen in het begin van het jaar 1814 zeven prijzen van aanmoediging voor den landbouw van het departement Vriesland uitgedeeld worden; te weten:

1°. Eene premie van honderd-vijftig francs aan hem, die, zonder nadeel aan de te voren bezaaide landen, eene streek van ten minsten drie hectares onbebouwde landen zal hebben ontgonnen; dezelve tot bouwlanden, geschikt voor alle soorten van voortbrengselen, gebragt en bewezen zal hebben, dat de opbrengst de kosten van bebouwing overtreft.

2°. Eene premie van honderd-vijftig francs aan hem, die ten minsten vier hectares moerasland tot goede weilanden zal hebben gebragt, door het water af te tappen, den grond te verhoogen, of op eenige andere wijze, en bewijzen zal, dat de opbrengst dezer weilanden de kosten overtreft, die gemaakt zijn tot derzelver daarstelling.

3°. Eene premie van honderd francs aan hem, die ten minsten vier hectares onbebouwde heiden behoorlijk bereid en met hout beplant zal hebben.

4°. Eene premie van honderd francs aan hem, die bewijzen zal, gedurende drie achtereenvolgende jaren, zoo wel in den winter, als in den zomer, het grootst aantal hoornbeesten te hebben gevoed, boven het getal, te voren op een land van dezelfde uitgestrektheid gevoed.

5°. Eene premie van honderd francs aan hem, wien zijne kudde, uit ten minsten 250 schapen bestaande, met behoud van evenredigheid tot het aantal van koppen, zoo wel de grootste hoeveelheid en de beste kwaliteit van wol, als het grootst aantal lammeren zal geleverd hebben.

6°. Une prime de cent francs à celui qui aura élevé le plus beau taureau saillant.

7°. Une prime de trois cent francs à celui qui aura répondu d'une manière la plus satisfaisante à la question suivante :

Quelles sont les causes de la maladie, dite : *de Krul*, qui attaque souvent les plantes des pommes-de-terre et qui a fait beaucoup de ravages l'année dernière, au grand préjudice de la récolte d'une production précieuse et essentiellement nécessaire pour ce département ? Quelles sont les causes de cette maladie et quel sont les moyens de la prévenir, de la combattre ou d'en guérir les plantes qui en sont déja atteintes ?

2. Ceux qui prétendront aux primes mentionnées ci-dessus sous les numéros 1, 2, 3, 4 et 5, devront, avant la fin de l'année 1813, faire leurs déclarations aux maires de leurs communes; ceux-ci constateront l'état des choses par un procès-verbal qu'ils signeront et transmettront au sous-préfet de l'arrondissement, pour être adressé de suite, duement certifié, au préfet.

3. Ceux qui prétendront à la prime mentionnée sous le no. 7 adresseront, avant la fin de l'année 1813, leurs réponses, qui devront être le résultat d'expériences appuyées autant que possible de pièces justificatives, aux maires de leurs communes, qui les transmettront au sous-préfet de leur arrondissement, pour être adressées de suite au préfet. Ces réponses auront pour signature une devise et seront accompagnées d'un billet cacheté, contenant la signature et le domicile de l'auteur et portant sa devise pour adresse. Les billets joints aux réponses auxquelles la prime ne sera point adjugée, seront brulés clos.

4. Ceux qui prétendront à la prime mentionnée sous le no. 6, se rendront à Sneek, chef-lieu de l'arrondissement de ce nom, muni d'un certificat du maire de leur commune, duement certifié par le sous-préfet, et y présenteront l'animal à la revue qui en sera faite le 1er août 1814, en présence du sous-préfet de l'arrondissement Sneek, par experts nommés par le préfet.

5. Le sous-préfet de l'arrondissement Sneek, dressera procès-verbal de cette revue et l'enverra de suite au préfet.

6. Passé le 20 décembre 1813, aucunes pièces réquises pour le concours des primes mentionnées sous les nos. 1, 2, 3, 4, 5 et 7, ne seront plus admises par les maires.

7. Toutes ces pièces réunies à la préfecture seront transmises ensuite à la commission d'agriculture du département, qui les examinera, en se constituant à cet effet comme jury, et adressera dans le courant du mois de janvier 1814, un rapport motivé au préfet, dans lequel seront désignés, s'il y a lieu, ceux auxquels les primes devront être décernées.

8. Les noms de ceux qui auront mérité des primes, seront rendus publics par la voye des journaux en même tems que l'on indiquera le lieu et l'époque de la distribution.

9. Le montant des primes, qui auront été récon-

6°. Eene premie van honderd francs aan hem, die den schoonsten spring-stier zal hebben opgevoed.

7°. Eene premie van drie honderd francs aan hem, die op eene meest voldoende wijze de navolgende vraag zal beantwoord hebben :

Welke zijn de oorzaken van *de Krul*, die dikwijls de aardappel-planten aantast en in het verleden jaar veel schade heeft veroorzaakt, tot groot nadeel van de inzameling van een kostbaar gewas, en bijzonder noodzakelijk voor dit departement ? Welke zijn de oorzaken van deze ziekte, en welke zijn de middelen, om dezelve voor te komen, te bestrijden, of de planten, die er reeds door aangetast zijn, er van te genezen ?

2. Degenen, die naar de boven, onder no. 1, 2, 3, 4, 5, vermelde premiën willen dingen, zullen, vóór het einde van het jaar 1813, hunne verklaringen moeten doen aan de maires van hunne gemeenten; deze zullen den staat der zaken door een proces-verbaal constateren, hetwelk zij teekenen en aan den onder-prefekt van het arrondissement zenden zullen, om onverwijld, behoorlijk gecertificeerd, aan den prefekt te worden ingezonden.

3. Degenen, die dingen willen naar de premie, onder no. 7 vermeld, zullen, vóór het einde van het jaar 1813, hunne antwoorden, die den uitslag moeten zijn van proeven, zoo veel mogelijk gestaafd met bewijsstukken, aan de maires van hunne gemeenten inzenden, die dezelve zullen zenden aan den onder-prefekt van hun arrondissement, om onverwijld verzonden te worden aan den prefekt. Deze antwoorden zullen in plaats van naamteekening hebben eene zinspreuk, en zullen moeten verzeld gaan van een verzegeld briefje, behelzende de naamteekening en woonplaats van den schrijver, en hebbende zijne spreuk tot opschrift. De briefjes, die bij de antwoorden zijn, waar aan de prijs niet zal worden toegewezen, zullen ongeopend worden verbrand.

4. Degenen, die dingen willen naar de premie, onder no. 6 vermeld, zullen zich naar Sneek, hoofdplaats van het arrondissement van dien naam, moeten begeven, voorzien van een certificaat van den maire hunner gemeente, behoorlijk gecertificeerd door den onder-prefekt, en zullen er het dier voorstellen ter monstering, die er van gedaan zal worden den 1sten augustus 1814, in tegenwoordigheid van den onder-prefekt van het arrondissement Sneek, door keurmeesters, door den prefekt benoemd.

5. De onder-prefekt van het arrondissement Sneek zal proces-verbaal van deze monstering opmaken, en hetzelve onverwijld aan den prefekt zenden.

6. Na den 2: december 181, zullen geene stukken, voor de mededinging naar de premiën, onder no. 1, 2, 3, 4, 5 en 7 vermeld, gevorderd, door de maires meer worden aangenomen.

7. Alle deze stukken bij de prefektuur ontvangen, zullen vervolgens gezonden worden aan de commissie voor den landbouw van het departement, die dezelven zal onderzoeken, zich te dien einde als jury constituërende, en zal in den loop van de maand januarij 1814 een gemotiveerd rapport aan den prefekt inzenden, in hetwelk, zoo er reden toe is, diegenen zullen worden aangewezen, wien de premiën moeten worden toegekend.

8. De namen dergenen, die de premiën verdiend hebben, zullen publiek gemaakt worden, door middel der dagbladen, terzelfder tijd, dat men de plaats en tijd der uitdeeling zal aanwijzen.

9. Het beloop der premiën, die erkend zullen worden,

nues devoir être délivrées, sera affecté sur le fonds d'agriculture.

10. Les membres de la commission d'agriculture ne seront pas admis au concours.

11. Le présent sera adressé aux sous-préfets pour être publié et affiché à la diligence des maires.

Leeuwarde, le 20 juin 1813.

Le préfet de la Frise,
J. G. VERSTOLK.

te moeten worden uitgedeeld, zal op het fonds van den landbouw worden aangewezen.

10. De leden der commissie voor den landbouw zullen niet tot de mededinging worden toegelaten.

11. Deze zal worden gezonden aan de onder-prefekten, om te worden gepubliceerd en aangeplakt ter diligentie der maires.

Leeuwarden, den 20sten junij 1813.

De prefekt van Vriesland,
J. G. VERSTOLK.

DEPARTEMENT VAN DE WESTER-EEMS.
DIRECTIE van BRUGGEN en WEGEN.

De prefekt van het departement de Wester-Eems, doet te weten, dat de navolgende lands-werken, op nadere approbatie, door de heeren onder-prefekten zullen worden aanbesteed, en dat de laatste zitting wezen zal:

Den 13 julij 1813, des voormiddags ten 11 uren, aan de sous-prefektuure van het arrondissement Assen, ter besteding:

1°. Van het leveren der noodige materialen tot onderhoud en reparatie van de keizerlijke route van de 2de klasse, no. 19, kanton Dieverbrug; berekend voor ieder jaar op eene som van . . . . 648 fr. 00 c.

2°. Het verarbeiden van deze materialen en het dagelijksch onderhoud van dien weg, begroot op eene jaarlijksche som van . . . . 6789 fr. 60 c.

3°. Het leveren en aanvoeren van de materialen tot onderhoud van dien weg, voor zoo veel het kanton Assen aangaat, ad. . . . . . 388 fr. 86 c.

4°. Het verarbeiden van die bouwstoffen en het dagelijks onderhoud van gedacht kanton; jaarlijks geschat op . . . . 5087 fr. 50 c.

Den 16 julij 1813, des voormiddags ten 11 uren, aan het hôtel van den onder-prefekt te Groningen, tot aanbesteding van:

1°. Het leveren en te hoopzetten van de noodige materialen tot onderhoud van gedachten keizerlijken weg, kanton Groningen; berekend jaarlijks op . . . . 571 fr. 86 c.

2°. Het verarbeiden van die materialen en het dagelijksch onderhoud van dat kanton, jaarlijks begroot op . . . . 1005 fr. 26 c.

Den 20 julij 1813, ten 11 uren des morgens, aan de sous-prefektuure van het arrondissement Appingadam, ter besteding:

1°. Van het leveren en aanvoeren der materialen, benoodigd tot het onderhoud van meergemelden keizerlijken weg, kanton Delfzijl; begroot op eene jaarlijksche som van . . . . . 13,140 fr. 40 c.

2°. Het verarbeiden van dezelve en het dagelijksch onderhoud van dien weg, begroot op eene jaarlijksche som van . . . . 3564 fr. 00 c.

De gegadigden worden verwittigd, dat op bovenstaande werken nog geen bod gedaan is.

Den gegadigden wordt al verder bekend gemaakt, dat de bovenstaande bestekken ieder afzonderlijk zullen worden uitbesteed, dat die bestekken zelve ter lezing liggen bij den ingenieur-en-chef *J. W. Karsten*, en de ingenieurs *W. Nielsen* en *A. W. H. de Man*, die tevens alle vereischte inlichting geven zullen; dat de inschrijvingen zullen moeten worden geschreven op een zegel, en gecacheteerd zullen moeten worden bezorgd aan de secretarij van de bovengemelde heeren onder-prefekten, alwaar dezelve alle dagen, van nu af tot aan de voornoemde dagen van uitbesteding, van des morgens 8 tot des namiddags ten 4 uren, zullen worden aangenomen.

VOORNAAMSTE CONDITIEN.

Deze leverantien en onderhoud zullen worden uitbesteed voor drie achtereenvolgende jaren, aanvang nemende met den dag der uitbesteding, en eindigende den 31 maart 1816.

Ieder inwoner van de gemeente, door welke het kanton, waarvan het onderhoud wordt uitbesteed, loopt of nabij gelegen is, kan op dat bestek inschrijven.

De gegadigden kunnen op meer dan een bestek van leverantie inschrijven; maar niemand, dan de postmeester, vermag twee onderhouds-bestekken aan te nemen, ook mag niemand, dan een postmeester, op een bestek van onderhoud en van leverantie te gelijk inschrijven.

De inschrijvingen, op zegel geschreven, zullen moeten behelzen eene duidelijke geschrevene verklaring, dat de gegadigde aanneemt, alle de conditien, ten bestekke voorgeschreven, naauwkeurig te zullen nakomen en vervullen, voor de som, welke al verder in dat biljet met ronde woorden moet worden uitgedrukt.

De aannemers van het onderhoud (kantonniers) zullen geregeld, iedere maand, met een twaalfde gedeelte hunner bedongene aanneems-penningen, onder korting van een twaalfde dier som betaald worden, welke kortingen zij in eens, na afloop van het geheele onderhouds-termijn, ontvangen zullen.

De betaling voor geleverde materialen zal hen van tijd tot tijd, naar gelang van den aanvoer, bij wijze van voorschot geworden, op mandaten, door den prefekt, op vertoon van certificaten des ingenieurs-en-chef, ten beloope van negen-tiende deelen der waarde af te geven. Deze voorschotten zullen geschieden, naar mate de overgemaakte fondsen dit zullen permitteren, zonder dat echter de aannemer eenige reclames of schavergoeding, wegens te late betaling zal kunnen inbrengen, noch eischen.

De aannemer zal evenwel het beloop van de ingehoudene gelden niet eerder kunnen ontvangen, dan na de finale opneming, in het laatste jaar zijner aannemings-termijns; en dan, ten zij hier omtrent anders bepaald ware, zal hij en zijne borgen van alle verantwoording en verpligting geheel ontslagen zijn.

De kortingen op de betaling der onderhouds-bestekken gedaan, zullen voor borgtogt verstrekken, en daarom zullen deze aannemers geene andere borgen behoeven te stellen; maar aannemers van leverantie moeten behoorlijke borgtogt van onbezwaarde vastigheden presenteren, ten beloope van een twintigste van den aanneems-prijs; deze borgtogt zal den heere prefekt ter approbatie worden aangeboden.

Gedaan, in het lands-huis te Groningen, den 1 julij 1813.

PETIT-DE-BEAUVERGER,
Ter ordonnantie van denzelven,
M. SALVERDA.

LEEUWARDE, le 6 Juillet.

Monsieur l'auditeur au conseil-d'état *van der Haegen de Mussain*, nommé par décret de Sa Majesté du 11 avril de cette année sous-préfet de l'arrondissement de Leeuwarde, aiant prêté ce matin le serment en sa dite qualité, entre les mains du préfet, a été solennellement installé dans ses nouvelles fonctions.

EXTERIEUR.

GRAND-DUCHÉ DE FRANCFORT.

FRANCFORT, *le 24 Juin.*

Les troupes, faisant partie des 1ère et 2e divisions de l'armée-d'observation de Mayence, déjà arrivées ici, ont été passés en revue le 23 par S. Exc. le maréchal duc de Castiglione, commandant-en-chef. Cette revue avait attiré un grand concours de spectateurs qui ne se lassaient pas d'admirer l'excellente tenue et la beauté des régimens. On distinguait surtout avec plaisir au milieu de cette jeunesse ardente et pleine d'enthousiasme, une foule de vieux soldats familiarisés avec la victoire. M. le maréchal en a questionné plusieurs, particulièrement chaque officier et sous-officier; il s'est fait rendre compte de leurs services, ainsi que de leurs campagnes, et il a promis à plusieurs d'entre eux de mettre sous les yeux de l'Empereur les titres qu'ils ont acquis à des recompenses. S. Exc. a fait ensuite exécuter pendant trois heures de grandes manœuvres, dont elle a paru satisfaite.

Notre garnison sera, dit-on, portée à 2,000 hommes.

D'après les nouvelles de Wurtzbourg on y doit former un grand camp militaire.

Il est arrivé hier deux régimens de la garde impériale, et de nombreux détachemens de cavalerie et d'infanterie.

Le fils aîné du comte *de Gottorp* est arrivé ici avant-hier, sous le nom de baron *d'Eberstein*, pour rendre une visite à son père.

(*Journal de Paris.*)

BAVIÈRE.

NUREMBERG, *le 20 Juin.*

Quoiqu'on s'occupe de la paix, on prend cependant toutes les mesures pour porter l'armée française sur le pied le plus respectable. Il lui arrive chaque jour des renforts très-considérables. Plusieurs régimens de la garde, venant des bords du Rhin et du Main, sont maintenant en marche pour Dresde. Plusieurs autres colonnes de troupes les suivent. On attend aussi sur les bords de l'Elbe une nouvelle division composée pour la moitié de troupes françaises, et pour l'autre moitié de troupes italiennes.

(*Gazette de France.*)

LEEUWARDEN, *den 6 Julij.*

De heer auditeur bij den staatsraad *van der Haegen van Mussain*, bij decreet van Z. M. van den 11 april dezes jaars benoemd tot onder-prefekt van het arrondissement Leeuwarden, in zijne gemelde qualiteit heden morgen in handen van den prefekt den eed afgelegd hebbende, is plegtig in zijne nieuwe functien geïnstalleerd geworden.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

GROOT-HERTOGDOM FRANKFORT.

FRANKFORT, *den 24 Junij.*

De troepen, een gedeelte van de 1ste en 2de divisien van het observatie leger van Mentz uitmakende, reeds hier aangekomen, zijn den 23, door Z. E. den maarschalk hertog van Castiglione, opper-bevelhebber, in oogenschouw genomen. Deze revue had eenen grooten toevloed aanschouwers, die zich niet vermoeiden, de uitmuntende houding en de schoonheid der regementen te bewonderen, naar zich gelokt. Men onderscheidden bovenal met vermaak een aantal oude soldaten, gemeenzaam met de overwinning, te midden dezer vurige en vol geestdrift zijnde jongelingschap. De maarschalk heeft verscheiden er van, bijzonderlijk ieder officier en onder-officier, ondervraagd; dezelve heeft zich rekenschap van hunne diensten en van hunne veldtogten doen geven, en heeft aan verscheiden van hen beloofd, de titels, die zij op belooningen verkregen hebben, onder de oogen van den Keizer te brengen. Z. E. heeft vervolgens gedurende drie uren groote manœuvres doen uitvoeren, waarover dezelve scheen voldaan te zijn.

Onze bezetting zal, zegt men, op 2000 man gebragt worden.

Volgens de tijdingen van Wurtzburg, zal men aldaar een groot militair kamp oprigten.

En zijn gister twee regementen van de keizerlijke garde en talrijke detachementen kavalerie en infanterie aangekomen.

De oudste zoon van den graaf *van Gottorp* is, eergister, onder den naam van baron *van Eberstein*, alhier aangekomen, om een bezoek bij zijn' vader af te leggen.

(*Journal de Paris.*)

BEIJEREN.

NEURENBERG, *den 20 Junij.*

Alhoewel men zich met den vrede bezig houdt, zoo worden middelerwijl alle maatregelen genomen, om het fransche leger op den ontzaggelijksten voet te brengen. Er komen dagelijks zeer aanzienlijke versterkingen bij hetzelve aan. Verscheiden regementen van de garde, van de Rijn- en Mein-oevers komende, zijn thans naar Dresde op marsch. Verscheiden andere kolommen troepen volgen hen. Men verwacht insgelijks van de oevers der Elbe eene nieuwe divisie, voor de eene helft uit fransche en voor de andere helft uit italiaansche troepen bestaande.

(*Gazette de France.*)

GEBOORTE-, HUWELYKS- EN STERF-BERIGTEN.

*** Heden namiddag werd voorspoedig van eene dochter verlost JOHANNETTA S. METZLER, geliefde huisvrouw van

HARLINGEN, C. OVERDYK.
den 4 julij 1813.

Deze dient tot kennisgeving aan vrienden en bekenden, zoo wel in, als buiten de stad.

*** Op heden zijn alhier in ondertrouw opgenomen, ABRAHAM HESSELINK, *van Groningen*, en ALIDA BLEEKER, *van Sneek.*

SNEEK, den 5 julij 1813.

*** Heden ontving ik, te Sappemeer zijnde, waar ik mijnen echtgenoot, REINDER C. KREMER, mede was verwachtende, de droevige tijding van zijnen onverwachten dood, aan de gevolgen van eenen ongelukkigen val van het rijtuig; hoe grievend het zij, onder zulke omstandigheden een man te verliezen, met wien ik slechts twee-en-een-half jaar in een gelukkig huwelijk mogt leven, en die pas den ouderdom van dertig jaren bereikte, zal ieder gevoelen, die zich in mijne plaats stelt.

GRONINGEN, SIEKA BLAUWPOT,
den 4 junij 1813. wed. R. C. KREMER.

LEEUWARDE chez D. R. SMEDING et M. KOON.